

CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
AAN [MARIN MERSENNE (PARIJS)]
23 DECEMBER 1646
4503

Antwoord op een verloren gegane brief van Mersenne van bijvoorbeeld 23 november 1646? Tevens vervolg op Huygens' brief van 26 november 1646 (**4488**).

Samenvatting: Huygens schrijft onder meer dat de door Gobert uitgekozen zangmeester [D'Avril] goed bevalt. Hij zal een motet terugsturen. Tenslotte vraagt hij om een eerste vel met drukproeven van de *Pathodia*.

Met deze brief werd een brief van Christiaan Huygens aan Mersenne van dezelfde datum meegestuurd (OC 2, nr. 23b, pp. 557-558; Waard 14, nr. 1576, pp. 696-699), vergezeld met een drievoudige bijlage (OC 1, nrs. 21-22, pp. 35-44; Waard 14, nr. 1576, Appendice, pp. 700-716). Vermoedelijk schreef Huygens zelf ook nog aan Gobert. Door Mersenne beantwoord op 3 januari 1647 (**4510**).

Primaire bron: Parijs, Bibl. Nat., Ms. Fr. Nouv. Acq. 6206, fols. 16-17 (pp. 21-24): brief (dubbelvel, 19x30cm, abc | -; autograaf).

Vroegere uitgaven: OC 2, nr. 23a, pp. 554-556: volledig.

— Worp 4, nr. 4503, p. 367: samenvatting.

— Waard 14, nr. 1577, pp. 717-720: volledig.

Namen: Apollonius; Robert Ballard; Marcus Zuerius Boxhorn; D'Avril; Frederik Hendrik; Thomas Gobert; Jacobus Golius; Christiaan Huygens; Constantia Huygens; John Pell; Luigi Rossi; David de Wilhem.

Plaatsen: Leiden; Rome.

Titels: *Originum Gallicarum liber* (Boxhorn 1654); *Pathodia*.

Glossarium: entonner (zingen); harmonie (harmonie); motet (motet); musicien (musicus); musique (muziek); pseume (psalm).

Transcriptie

Monsieur,

Dorénavant je ne vous serviray plus que d'adresse au commerce literaire d'entre vous et mon petit mathématicien, qui présentement vous envoie une assez longue lettre, mais d'une matière qu'il eust peu estendre jusques à un traicté bien formel, s'il ne se fust contenté de vous dire demie-parole comme à bon entendeur. Voyez si dans l'aage où il est, ce n'est pas raisonné aveq préstance et d'un train de maistre.

Le musicien que m'a choisy Monsieur Gobert est arrivé, et correspond à peu près à mon attente. S'il continue d'estre sage et modéré, il subsistera icy aveq satisfaction et sera bien voulu parmi les gens de condition. Je voudroy que vous l'entendissiez entonner mes Pseumes aveq moy. Il me semble que nous y réuscissons. Et il est complaisant jusques à en dire d'avantage.

Je voudroy veoir un premier feuillet de l'impression du Sieur Ballart. Ce sera à son loysir et le vostre.

Voyci encor un portraict de ma lanterne, tant en front qu'en profil, chose très-niaise et simple, sans verre aucun, la flamme subsistant toutefois contre les tempestes | b | et tout, parce qu'il n'y a ouverture que sur le devant. Il ne se peut qu'on n'en ayt à Paris, où confluent toutes choses. La chose est trop petite pour vous en dire d'avantage, mais le service en est en estime icy.

Il y a 17 ans que l'Apollonius est entre les mains du Professeur Golius qui ne cesse de le promettre à l'espérance du publiq et jamais n'en donne aucune apparence. Un très-sçavant personnage, Conseiller de Son Altesse, mary d'une de mes sœurs, le luy porta d'Orient pour le bien commun. Je ne sçay s'il n'y rencontre trop de difficulté. Notre Pellius voudroit fort l'avoir, et assurément en viendroit promptement à bout; mais le moyen de l'arracher au premier sans le piquer ou affronter?

Nous avons à Leiden un habil'homme, qui prépare un livre à prouver que les langues Grècque et Latine et autres, aussi bien nostre Germanique, sont évidemment et très-évidemment dérivées de l'ancienne Schythique. Voyci bien des nouvelles. Où sont vos polis conservateurs de la langue Française, où ceux de l'Italienne ou Espagnole? Il ne nous vault pas la peine de les considérer, si ce n'est pour branches pourries du Grec et Latin qui encor vont debvoir leur origine où vous voyez. Tant y a, nous verrons des plaisans discours et bien doctes, soustenus par des exemples, au dire de l'auteur, indisputables.

Je vous renvoyeray le motet du collègue de Monsieur Gobert. Nous l'avons essayé et trouvé faire beau bruict, à quoy je croy bien que ces messieurs buttent uniquement, aille de la parole comme il plaist à Dieu, et ainsi tout trépigne ou galoppe, qui est une étrange sorte de devotion et peut-estre touchera plus les cœurs de *senatus populusque Romanus* que les nostres. Mais pour tout cela, l'auteur tesmoigne entendre bien son mestier, et que, s'il vouloit s'y appliquer d'une autre sorte (qui peut-estre n'est pas aujourd'hui de la mode) il le feroit en perfection, car véritablement l'harmonie en est belle. Nous essayerons aussi celle de Monsieur Gobert.

Je seroy très-content | c | de vous envoyer un mottet de ma façon à 5 ou 6 pour le faire essayer à Rome, où peut-estre mon stile symbolizeroit autant aveq l'humeur de la nation que celui de meilleur Catholique Romain. Mais le moyen de plus songer à ces passetemps, tout mon loysir se trouvant si entrecouppé, *ut hanc etiam vix, Tityre, ducam?*

Je ne sache point l'homme Grec aujourd'huy en ces quartiers icy, qui nous puisse esclarcir de la musique, dont vous parlez, et demeure,

Monsieur,

vostre très-humble serviteur
C. Huygens.

À La Haye, 9 Calendas Januarias anni MDCLVII, quem Deus prosperrimum det ac felicissimum.

Vertaling

Mijnheer,

In het vervolg zal ik u slechts dienen als adres in het briefverkeer tussen u en mijn kleine ²wiskundige, die nu een vrij lange ³brief aan u stuurt, over een onderwerp waarmee hij wel gemakkelijk een heel boek had kunnen vullen, als hij zich er niet tevreden mee had gesteld slechts een half woord voor de goede verstaander te gebruiken. Bezieet u eens of het niet, voor iemand van zijn leeftijd, met kennis is beredeneerd en met de verve van een meester.

De ⁴musicus die de heer [Thomas] Gobert voor mij heeft gekozen is hier aangekomen, en voldoet zo ongeveer aan mijn verwachtingen. Wanneer hij het volhoudt zo verstandig en ingetogen te zijn, kan hij hier met tevredenheid in zijn onderhoud voorzien en zal hij zeer gewild worden bij de mensen van stand. Ik zou willen dat u zou horen hoe hij met mij mijn psalmen inzette. Het schijnt mij toe dat wij erin slagen. En hij is vriendelijk, om het niet nog sterker uit te drukken.

Ik zal graag een eerste bladzijde van de druk willen zien van de heer [Robert] Ballard. Dat kan bij een gelegenheid die voor hem en u gunstig is.

1. Vergilius, *Eclogaë*, 1, 12-13: '... Et ipse capellas | Protinus æger ago; *hanc etiam vix, Tityre, duco.*'

2. Christiaan Huygens.

3. Christiaan Huygens aan Mersenne, 23 december 1646 (OC 2, nr. 23b, pp. 557-558; Waard 14, nr. 1576, pp. 696-699), vergezeld van een drievoudige bijlage (OC 1, nrs. 21-22, pp. 35-44; Waard 14, nr. 1576, Aangangsel, pp. 700-716).

4. D'Avril.

Hierbij gaat een afbeelding van mijn lantaarn, zowel een front- als een zijaanzicht, een simpel en eenvoudig ding, zonder glas, terwijl de vlam toch steeds alle stormen weerstaat, en wel omdat er slechts aan de voorkant een opening zit. Het is onmogelijk dat men dit in Parijs, waar alles te vinden is, niet zou hebben. Het is te onbelangrijk om u er verder over te onderhouden, maar de diensten ervan worden hier hoog geschat.

Het is alweer zeventien jaar geleden dat [het handschrift van] Apollonius in handen kwam van professor [Jacobus] Golius, die niet ophoudt te beloven het uit te geven, tot hoop van het publiek, maar er nog geen enkel blijk van heeft gegeven. Een zeer geleerd ⁵persoon, raad van Zijne ⁶Hoogheid, echtgenoot van ⁷één van mijn zusters, bracht het [handschrift] ten algemenen nutte voor hem mee uit het Oosten. Ik weet niet of hij er teveel moeilijkheden in tegenkomt. [John] Pell hier zou het zeer gaarne willen hebben en zou er zeker direkt doorheen kunnen komen, maar hoe kan men het de ⁸eerstgenoemde uit de handen rukken zonder hem boos te maken of te beledigen?

Wij hebben in Leiden een zeer kundige ⁹man die bezig is met een ¹⁰boek waarin hij wil bewijzen dat het Grieks en het Latijn en andere talen, evenals onze Germaanse, duidelijk, zelfs overduidelijk, zijn afgeleid van het oud Skytisch. Ziehier beslist wat nieuws. Waar zijn uw gelikte verdedigers van de Franse taal, waar die van het Italiaans of het Spaans? Het is ons niet de moeite waard deze talen te bestuderen behalve als verkommerde twijgjes van het Grieks of Latijn, welke talen bovendien moeten erkennen dat hun oorsprong ¹¹elders ligt, zoals u ziet. Hoe het ook zij, wij zullen aangename en zeer geleerde verhandelingen zien, ondersteund door, volgens de auteur, onbetwistbare voorbeelden.

Ik zal u het ¹²motet terugsturen van de collega van de heer [Thomas] Gobert. Wij hebben het geprobeerd en vonden het behoorlijk wat lawaai maken, wat wel het enige doel lijkt te zijn van deze heren - moge het woord gaan zoals het Gode behaagt - en zo trappelt en galoppeert alles, wat een vreemde vorm van devotie is, en die misschien meer de harten van de Romeinen zal raken dan de onze. Maar bij alles blijkt dat de auteur zijn vak goed verstaat, en dat, wanneer hij zich daarop op een andere manier zou gaan toeleggen (op een manier die misschien heden ten dage niet in de mode is), hij dat tot perfectie zou kunnen brengen, want de harmonie erin is werkelijk zeer schoon. Wij zullen ook de harmonie van de heer Gobert proberen.

Ik zal u graag een vijf- of zesstemmig motet sturen van mijn hand om te laten proberen in Rome, waar misschien mijn stijl even goed zou aansluiten bij het karakter van het land als die van de beste rooms-katholiek. Maar hoe is het mogelijk nog langer over dit tijdverdrijf na te denken, terwijl al mijn vrije tijd zo wordt onderbroken ¹³ dat ik deze ene [brief], Tityrus, nauwelijks vooruit krijg? ¹

Ik weet niets over de Griekse man, waarover u spreekt, die op dit moment hier in deze buurt zou moeten zijn en die ons de muziek zou kunnen toelichten, en verblijf,

mijnheer,

uw nederige dienaar
Constantijn Huygens.

Den Haag, ²23 december 1646, negen dagen voor het nieuwe jaar dat God voor u voorspoedig en gelukkig moge laten verlopen. ¹

5. David de Wilhem.

6. Frederik Hendrik.

7. Constantia Huygens.

8. Golius.

9. Marcus Zuerius Boxhorn.

10. Marcus Zuerius Boxhorn, *Originum Gallicarum liber* (Amsterdam 1654).

11. Namelijk in het Skytisch.

12. Het lijkt hier te gaan om het *Magnificat* dat Gobert in zijn brief van 18 oktober 1646 (4473) noemt, maar in de onderhavige brief wordt ook een herkomst uit Rome gesuggereerd.

13. Vergilius, *Eclogæ*, 1, 12-13: '... Zie, mijn geiten drijf ik moeizaam voort; *deze ene, Tityrus, krijg ik nauwelijks vooruit.*'